

ŚLĄSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
W CZĘSTOCHOWIE, ISO 9001:2000

42-200 Częstochowa, ul. Ks. Kard. S. Wyszyńskiego 70/126
☎ 34 377 01 00, 34 377 01 01; fax 34 362 04 89
e-mail: sodr@odr.net.pl, www.czwa.odr.net.pl

Oddział w Bielsku-Białej
43-300 Bielsko-Biała, ul. Gen. M. Boruty Spiechowicza 24
☎ 33 814 45 41, 33 827 34 40; fax 33 814 45 27
e-mail: Bielsko@odr.net.pl

Oddział w Mikołowie
43-190 Mikołów; ul. Gliwicka 85
☎ 32 325 01 40, 32 325 01 50; fax 32 325 01 44
e-mail: Mikolow@odr.net.pl

Działy:

Ekonomiki , Częstochowa	☎ 34 377 01 10
Metodyki, Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw Częstochowa	☎ 34 377 01 14
Przedsiębiorczości, Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki , Częstochowa	☎ 34 377 01 09
Systemów Produkcji Rolnej, Standardów Jakościowych i Doświadczalnictwa , Mikołów	☎ 32 325 01 56

Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego

w Będzinie

42-500 Będzin, ul. Małachowskiego 22, ☎ 32 267 74 35
e-mail: PZDR.Bedzin@odr.net.pl

w Bielsku-Białej

43-300 Bielsko-Biała, ul. Gen. M. Boruty Spiechowicza 24
☎ 33 814 93 48, e-mail: PZDR.Bielsko@odr.net.pl

w Bieruniu - Lędzinach

43-155 Bieruń ul. Turystyczna 1
☎ 32 326 70 95, e-mail: PZDR.Bierun@odr.net.pl

Cieszynie

43-400 Cieszyn, ul. Kraszewskiego 13, ☎ 33 852 08 94
e-mail: PZDR.Cieszyn@odr.net.pl

w Częstochowie

42-200 Częstochowa, ul. Radomska 2, ☎ 34 362 72 54
e-mail: PZDR.Czestochowa@odr.net.pl

w Gliwicach

44-100 Gliwice, ul. Zygmunta Starego 17, ☎ 32 231 08 24
e-mail: PZDR.Gliwice@odr.net.pl

w Kłobucku

42-100 Kłobuck, ul. Okólna 3, ☎ 34 310 01 00
e-mail: PZDR.Klobuck@odr.net.pl

w Lublińcu

42-700 Lubliniec, Pl. Konrada Mańki 10, ☎ 34 351 30 20
e-mail: PZDR.Lubliniec@odr.net.pl

w Mikołowie

43-190 Mikołów, ul. Gliwicka 85, ☎ 32 325 01 51
e-mail: PZDR.Mikolow@odr.net.pl

w Myszkowie

42-300 Myszków, ul. Pułaskiego 6, ☎ 34 313 71 60-2
e-mail: PZDR.Myszkow@odr.net.pl

w Pszczynie

43-200 Pszczyna, ul. Kopernika 14, ☎ 32 210 33 28
e-mail: PZDR.Pszczyna@odr.net.pl

w Raciborzu

47-400 Racibórz, ul. Ludwika 4, ☎ 32 415 26 10
e-mail: PZDR.Raciborz@odr.net.pl

w Rybniku

44-200 Rybnik, ul. J. F. Białych 7, ☎ 32 423 77 71
e-mail: PZDR.Rybnik@odr.net.pl

w Tarnowskich Górach z siedz. w Nakle Śląskim

42-620 Nakło Śląskie, ul. G. Morcinka 9 a, ☎ 32 285 18 47
e-mail: PZDR.Tarnowskiegory@odr.net.pl

w Wodzisławiu

44-300 Wodzisław, ul. Kubsza 28 c, ☎ 32 455 17 06
e-mail: PZDR.Wodzislaw@odr.net.pl

w Zawierciu

42-400 Zawiercie, ul. Obrońców Poczty Gdańskiej 95
☎ 32 672 87 43, 671 68 26
e-mail: PZDR.Zawiercie@odr.net.pl

w Żywcu

34-300 Żywiec, ul. Za Wodą 18, ☎ 33 861 25 86
e-mail: PZDR.Zywiec@odr.net.pl

W NUMERZE

Z ŻYCIA ŚODR

XVII Krajowa Konferencja Pszczelarska w Częstochowie.....	2
Tradycyjne spotkanie hodowców i producentów świń w Mikołowie.....	3

SPECJALIŚCI RADZA

Wyniki badań próbek pszenicy ze zbioru 2011 r.....	4
Produkcja mięsa baraniego wysokiej jakości szansą opłacalności produkcji zwierzęcej. Perspektywy chowu owiec w woj. śląskim.....	6
Szkockie „ślicznotki”.....	8
Perspektywy chowu kóz na Śląsku (cd.).....	9
Dopłaty z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany w ramach pomocy de minimis w rolnictwie.....	10

NOTOWANIA

ŚRODOWISKO W KTÓRYM ŻYJEMY

Atrakcyjny wiatr na Śląsku.....	14
---------------------------------	----

SYGNAŁY

Przygotowania do reformy WPR.....	15
Przetwórstwo surowców rolniczych na poziomie gospodarstwa.....	17
Ułatwienia dla małych rzeźni oraz zakładów prowadzących rozbiór mięsa, produkcję mięsa mielonego lub surowych wyrobów mięsnych.....	19
Produkcja żywności tradycyjnej - możliwe ustępstwa od niektórych wymagań weterynaryjnych lub higienicznych (derogacje).....	20
Poznajemy ciekawe gospodarstwa w gminie.....	22
Rolnictwo ekologiczne – stan obecny i perspektywy.....	23
Zasady przemieszczania ziemniaków z Polski do innych państw członkowskich Unii Europejskiej.....	24
ARIiMR przystępuje do zawierania umów na dofinansowanie kosztów utylizacji padłych zwierząt gospodarskich w 2012 r.	25
ARIiMR rozpoczęła realizację dopłat bezpośrednich za 2011 r.	25
Ponad 540 tys. rolników otrzymało już 886 mln zł w ramach realizacji dopłat ONW za 2011 r.....	26
Obrusy.....	26
„Ze spiżarni śląskiej gospodyni”.....	27
Anielskie tradycje z Olsztyna.....	28
Lecznicza siła drzew.....	29

KĄCIK GOSPODYNI

Sycące i smaczne potrawy z ziemniaków.....	31
Makarony - proste i smaczne.....	32
Ochrona roślin doniczkowych przed szkodnikami.....	33
Stewia - inna słodycz.....	34
Pokrzywa zwyczajna.....	36

*Przyjmujemy do druku REKLAMY, OGŁOSZENIA,
ARTYKUŁY SPONSOROWANE zgodnie z cennikiem.
Drobne ogłoszenia rolników zamieszczamy bezpłatnie.
PRENUMERATĘ można zamówić bezpośrednio
w redakcji lub u doradców.*

**REDAKCJA NIE ODPOWIADA
ZA TREŚĆ OGŁOSZEŃ I ARTYKUŁÓW
SPONSOROWANYCH**

ADRES WYDAWCY I REDAKCJI

ŚLĄSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
ODDZIAŁ W MIKOŁOWIE
ul. Gliwicka 85, 43-190 Mikołów, skr. poczt. 85
☎ 32 325 01 41, 32 325 01 57
e-mail: M.Hankiewicz@odr.net.pl; B.Pieter@odr.net.pl

REDAKCJA

Maurycy Hankiewicz – redaktor naczelny, Barbara Gąsiorowska
Skład komputerowy: Bernadeta Pieter, Karina Kwaśniewska
Fot. na okładce – K. Kwasniewska, Ł. Pieter

PRZYGOTOWANIA DO REFORMY WPR

12 października br. Komisja Europejska przedstawiła propozycję reformy Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), która głównie miałyby dotyczyć zmian we wsparciu dochodów rolniczych z budżetu wspólnotowego. Kilka dni później 20–21 października br. odbyła się w Luksemburgu sesja plenarna obrad Rady Unii Europejskiej ds. Rolnictwa i Rybołówstwa, podczas której Dacian Cioloș – europejski komisarz ds. rolnictwa i rozwoju wsi zaprezentował pakiet rozwiązań dotyczących rozwoju rolnictwa do 2020 roku, w tym WPR. Stwierdza się w nim, że WPR potrzebuje głębokich reform. Obecna polityka rolna UE nie spełnia oczekiwań społecznych, nie jest też dostosowana do nowych wyzwań. Kwestionowane są przede wszystkim obowiązujące tytuły do płatności, wzorce dystrybucji i zasady alokowania środków, w szczególności nieproporcjonalnie duże, oraz nieuwzględniające szerszych celów środowiskowych, wsparcie dla gospodarstw największych. Reforma WPR ma przyczynić się do podniesienia konkurencyjności europejskiego rolnictwa oraz zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego Europy, a jednocześnie promocji wysokiej jakości produktów oraz do ochrony środowiska i rozwoju obszarów wiejskich.

ELEMENTY PAKIETU LEGISLACYJNEGO

Pakiet legislacyjny dla WPR składa się z siedmiu wniosków legislacyjnych. Cztery z nich regulują najważniejsze zagadnienia związane z funkcjonowaniem WPR w kolejnej perspektywie finansowej. Są to wnioski legislacyjne dotyczące rozporządzeń w sprawie:

- płatności bezpośrednich (I filar WPR),
- wsparcia na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (II filar WPR),
- wspólnej organizacji rynków rolnych (jednolitej WOR),
- finansowania, zarządzania i monitorowania WPR (rozporządzenie horyzontalne).

Zdaniem Komisji w pierwszej kolejności należy rozwiązać problem dużej rozpiętości dopłat w obrębie państw członkowskich, szczególnie tam, gdzie stosowany jest historyczny model podziału środków.

W 2014 roku nastąpić ma więc **częściowe** odejście od modelu historycznego, tj. połowa płatności podstawowych oraz wszystkie płatności środowiskowe mają być obliczane na podstawie jednolitych zasad, zrównujących płatności na obszarze całego kraju lub regionu. Nie oznacza to jednak odejścia od starych pułapów płatności bezpośrednich dla państw członkowskich.

Kwestią szczególnie istotną dla wielu państw członkowskich (zwłaszcza nowych) jest zapewnienie bardziej sprawiedliwych zasad dystrybucji wsparcia bezpośredniego z budżetu WPR. Obecnie nadmierne zróżnicowanie stawek płatności na hektar wynika ze stosowania historycznych kryteriów dystrybucji. Rozwiązania proponowane na lata 2014–2020 **nie przewidują jednak głębokich zmian, nie obejmują też preferowanej przez pań-**

stwa członkowskie opcji zrównania stawek płatności bezpośrednich w całej UE.

Pełne odejście od modelu historycznego przewidziane jest na rok 2019.

KWESTIA WYRÓWNANIA DOPLĄT

Propozycja Komisji jest następująca - wyrównanie ma dotyczyć państw otrzymujących obecnie poniżej 90% średniej unijnej stawki na ha – te kraje mają otrzymać po 2013 r. dopłaty wyższe o 1/3 różnicy między kwotą obecną a średnią unijną

Przykład dla Polski w 2014 r.

271 €/ha (średnia unijna) minus 215 €/ha (średnia dla Polski) = 56 €/ha pomnożone przez 1/3 = 18,6 €/ha + 215 = 233,6 €/ha w 2014 r. tj. 86,2% średniej unijnej na 2014 rok.

NAJWAŻNIEJSZE PROPOZYCJE

1. Objęcie całej UE **nowym** systemem płatności opartym na **uprawnieniach** (jak obecny SPS) i tym samym **wycofanie SAPS** w nowych Państwach Członkowskich - czyli Polska nie będzie mogła stosować dopłat JPO i UPO.
2. Proponuje się jeden rodzaj uprawnienia łączącego płatność z hektarem kwalifikujących się gruntów. Wyjaśnienia wymaga pojęcie „uprawnienie”. W 2014 roku ARiMR przydzieli każdemu rolnikowi ubiegającemu się o dopłaty tzw. uprawnienia do płatności na podst. powierzchni gospodarstwa (na wzór stosowanego w „starej UE” systemu SPS. Liczba przyznanych rolnikowi uprawnień do płatności podstawowych ma być równa liczbie kwalifikujących się hektarów w roku 2014.
3. Kolejną ważną zmianą jest dopłata ekologiczna - Komisja zaproponowała obowiązkowe płatności środowiskowe obejmujące 30 procent rocznego pułapu krajowego dla płatności bezpośrednich tzw. „**zazielenienie**”. Oznacza to, że warunkiem otrzymania płatności, zarówno płatności podstawowej, jak i środowiskowej, będzie spełnienie przez rolników określonych wymogów środowiskowych. W ramach obecnego systemu rolnicy zobowiązani są do przestrzegania przepisów objętych zasadą wzajemnej zgodności (*cross-compliance*). Komisja proponuje, by od 2014 roku obowiązywały **dodatkowe wymogi środowiskowe**, korzystne z punktu widzenia ochrony klimatu. We wniosku wskazane zostały trzy warunki otrzymania płatności:
 - obowiązek prowadzenia zróżnicowanych upraw tzn. równoczesna uprawa trzech gatunków roślin na gruntach ornych, przy czym żadna z tych roślin nie może mieć mniej niż 5% i więcej niż 70% w strukturze upraw - ten wymóg ma nie dotyczyć gospodarstw mających mniej niż 3 ha GO lub uprawiających na nich trawy oraz gruntów odłogowanych,

- obowiązek utrzymywania TUZ w gospodarstwie (tylko 5% tych gruntów będzie można zamienić na inne użytki,
- obowiązek przeznaczenia 7% kwalifikujących się do płatności gruntów (bez wliczania TUZ) na cele ekologiczne (odłogowanie ziemi, tarasy, cechy krajobrazu, strefy buforowe, obszary zalesione). Komisja osobnym rozporządzeniem wskaże jakie tereny można tu zaliczyć - czy np. te obecnie nieuprawiane też? Jeśli nie to obecnie uprawiane trzeba będzie odłogować?

Te 30 proc. dopłat, jakie ma dostawać rolnik, ma być nagrodą za spełnianie ww. trzech „zielonych” warunków ochrony środowiska. Jeśli ich nie spełni, dostanie tylko 70 proc. dopłaty.

Nowe przepisy przewidują, że płatności mają trafiać **tylko do czynnych zawodowo rolników** - aktywnych. Są to rolnicy, których wysokość płatności bezpośrednich rocznie przekracza bądź jest równa 5% łącznej sumy przychodów z działalności nierolniczej, albo na gruntach rolnych składających się na ich gospodarstwa jest prowadzona minimalna działalność – jaka ma być określona przez państwo członkowskie.

Ta zasada ma być stosowana tylko do osób pobierających rocznie więcej niż 5 tys. € dopłat.

SYSTEM UPROSZCZONY DLA MAŁYCH GOSPODARSTW

Wydaje się, że wzbudzi duże zainteresowanie, gdyż nie przewiduje się w tym systemie konieczności stosowania nowych wymogów - dla nich ma być zryczałtowana płatność bezpośrednia.

O wyborze tego systemu rolnik zadecyduje sam.

Nie ma tu definicji „małego gospodarstwa”.

Płatność ta nie może być wyższa niż 15% średniej kwoty dopłat przypadającej na gospodarstwo w danym kraju, jednak nie będzie to mniej niż 500 € i nie więcej niż 1000 € na gospodarstwo.

Jak przekonuje KE – system ten zwolni je z „niepotrzebnych obciążeń administracyjnych” i kontroli, które teraz muszą spełniać, ubiegając się o tradycyjne dopłaty.

Każde małe gospodarstwo będzie mogło wybrać tę formę jednorazowej dopłaty rocznie, *ale tylko na początku perspektywy finansowej (czyli w 2014 roku)* - tak, by zapobiec sztuczному mnożeniu się gospodarstw.

Nie może wtedy korzystać z innych płatności z I filara (jak płatności proekologiczne i dla młodych rolników) i nie podlega sankcjom i kontrolom (z drugiego filara może korzystać).

Gospodarstwa te zajmują niewiele ponad 3 procent użytków rolnych w UE, w związku z tym ich rola w łagodzeniu negatywnych skutków zmian klimatycznych jest ograniczona, a w Polsce?

Okolo 660 tys. rolników otrzymywało za rok 2010 dopłaty kwalifikujące do systemu uproszczonego w nowej WPR. To prawie połowa rolników w Polsce!

Jak wynika z danych ARiMR, w 2010 roku aż 349 371 rolnikom wypłacono dopłaty poniżej 500 euro (czyli mniejsze niż 2 tys. zł). Z kolei następnym 310 940 rolników odebrało kwoty mniejsze niż 1000 euro (między 2, a 4 tys. zł). Można się spodziewać, że wobec tego prawie połowa polskich rolników byłaby potencjalnie zainteresowana systemem uproszczonym.

Jednak sprawa staje się skomplikowana, gdyż na dopłaty w tym systemie państwo członkowskie może przeznaczyć tylko 10% krajowej koperty finansowej, a zatem jeśli chętnych będzie dużo, to średnią należałoby obniżyć.

Z kolei z danych dotyczących wielkości gospodarstw wynika, że 618 992,48 ha objętych było dopłatami do 500 euro – czyli są to gospodarstwa mniejsze niż 3 ha, a więc system uproszczony jest właśnie dla nich przewidziany. Przynajmniej dla 350 tys. rolników jest to więc wybór bardziej niż prawdopodobny.

Rolnik sam będzie musiał rozważyć, czy wejść w system uproszczony, czy spełniać warunki „zazielenienia”, bo od nich zależy dopłata w pełnym systemie.

W woj.śląskim wg Powszechnego Spisu Rolnego liczba gospodarstw wg grup obszarowych przedstawia się następująco:

1-5 ha → 60,2 tys; 5-10 ha → 10,8 tys; 10-15 ha → 3,1 tys; 15-20 ha → 1,2 tys; 20-50 ha → 1,7 tys ≥ 50 ha → 0,7 tys

Można więc założyć, że w grupie 1-5 ha co najmniej połowa weszłaby w system uproszczony.

WPROWADZENIE LIMITU PŁATNOŚCI NA GOSPODARSTWO

Kolejny wniosek dotyczy ograniczenia płatności dla największych gospodarstw rolnych. Obecnie większość płatności trafia do niewielkiej grupy najbogatszych i największych gospodarstw rolnych.

Komisja zaproponowała wprowadzenie **absolutnego** pułapu płatności na gospodarstwo na poziomie 300 000 euro, ale równocześnie wskazała na możliwości wyłączenia z cięć kwot, które stanowią koszty wynagrodzenia i inne koszty zatrudnienia pracowników najemnych w gospodarstwie.

Komisja zaproponowała stopniowe zmniejszanie dopłat dla gospodarstw otrzymujących >150 tys. €

Progi degresywności	
Roczna kwota dopłat bezpośrednich	Procent zmniejszenia
Do 150 tys €	0
150 - 200 tys €	20
200 - 250 tys €	40
250 - 300 tys €	70
> 300 tys €	100

Degresywność nie będzie dotyczyć kwot pobieranych z tytułu „zazielenienia”.

Środki wygenerowane w ten sposób państwa będą mogły ponownie wykorzystać na swoim terytorium w ramach działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Proponowane ułatwienia związane z odliczaniem kosztów oznaczają jednak, że limitami dotkniętych będzie stosunkowo niewiele gospodarstw.

POJAWIŁY SIĘ RÓWNIEŻ PŁATNOŚCI DODATKOWE

1. Mają one objąć dobrowolną płatność dla rolników gospodarujących na obszarach o niekorzystnych warunkach naturalnych (do 5 proc. Rocznego pułapu krajowego).

2. Obowiązkowy system płatności dla młodych rolników (poniżej 40 lat) rozpoczynających działalność tzn. Prowadzą gosp. na własną rękę *nie dłużej niż 5 lat* (do 2% rocznego pułapu krajowego) wg propozycji KE, przez pięć lat mieliby obowiązkowo dostawać o 25% dopłat więcej niż średnia krajowa.

Warunkiem jest posiadanie gospodarstwa maksymalnie do 25 ha, powyżej tej powierzchni stawka normalna - KE podkreśla, że wspieranie rolnictwa wśród młodych jest konieczne, gdyż tylko 7% rolników ma mniej niż 40 lat, a dwie trzecie ma ponad 55 lat.

Jeśli spojrzymy na zaproponowane zmiany, wiadać, że w systemie płatności bezpośrednich pojawiają się instrumenty podobne do tych, które funkcjonują obecnie w II filarze (płatności rolno-środowiskowe, płatności ułatwiające start młodym rolnikom, wsparcie dla rolników na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, wsparcie dla niskotowarowych gospodarstw rolnych).

WSPARCIE W RAMACH II FILARU

We wniosku legislacyjnym Komisja wymienia trzy podstawowe cele wsparcia w ramach II filaru, odpowiadające priorytetom strategii „Europa 2020”:

- konkurencyjność rolnictwa,
- zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi,

- zrównoważony terytorialnie rozwój obszarów wiejskich.

Stosowany w obecnym PROW podział na osie wsparcia zostaje zniesiony, zachowana jest jedynie oś czwarta (Leader).

W tym filarze największego znaczenia nabiera transfer wiedzy - znaczne wspieranie nauki związanej z rolnictwem oraz sprawne doradztwo rolnicze.

Nowym priorytetem II filara jest wspieranie tworzenia przez rolników grup. Kraje będą zobowiązane rejestrować je i z nimi negocjować. Ponadto dokument KE zakłada rozszerzenie skupów interwencyjnych na nowe rynki produktów. Przewiduje też, że kwoty na produkcję mleka znikną we wrześniu 2016 r., a nie - jak wcześniej planowano - już w 2015 r.

Propozycje powinny wejść w życie w 2014 r., po zatwierdzeniu przez Parlament Europejski i ministrów poszczególnych państw w Radzie UE. Zaczyna się kolejny etap negocjacji na unijnym szczeblu. Ostateczne wersje poznamy nie wcześniej niż pod koniec 2012 r.

Kraje członkowskie muszą jeszcze opracować przepisy i programy krajowe.

Elżbieta Kluba
Dział Systemów Produkcji Rolnej, Standardów Jakościowych i Doswiadczalnictwa